

“Çalışma Yaşamı ve Kadın”

Prof.Dr. Ayşe AKIN
Başkent Üniversitesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Ve

BÜKÇAM

Sunum Planı:

- ✓ Kadınla İlgili Eşitsizlik Alanları
- ✓ Eşitsizliğin Nedenleri
- ✓ Uluslar arası normlar ışığında İstihdam Konusunun “Toplumsal Cinsiyet” Bağlamında Analizi (Güncel bir Çalışma)
- ✓ Eşitsizliklerde farklı örnekler
- ✓ Sonuç ve Öneriler

GÜNÜMÜZDE KADINLA İLGİLİ EŞİTSİZLİK ALANLARI

- ✓ Doğmadan önce / dünyaya gelmede eşitsizlik: “Erkek Çocuk tercihi”; Dişi fetüs - istemli düşük (yaşam hakkı)
- ✓ Çocuklukta /bakımda eşitsizlik: Doğuşta kadın cinsiyeti daha güçlü ancak bu 2-5 yaşlarında GOÜ’de tersine çevrilmeye başlıyor
- ✓ Eğitimde eşitsizlik: Dünyada OY olmayanların 2/3’ü kadın; Okula gitmeme, okuldan ayrılmada cinsiyet önemli belirleyici
- ✓ Karar alma mekanizmasında yer almada eşitsizlik (yöneticilerin cinsiyeti – cam tavan)

- ✓ Politik faaliyetlerde eşitsizlik
- ✓ Bilimsel faaliyetlerde – ilelemede eşitsizlik
- ✓ Kendi kararını vermede eşitsizlik (eş seçimi-
doğurganlık)
- ✓ **Çocuk yaşta evlilikler (Dünyada 700 milyon –
Türkiye’de 3 evlilikten biri !)**
- ✓ Cinsiyet temelli şiddet
- ✓ Ev – aile içinde , iş bölümü, karar, mülkiyet, miras vb
- ✓ Tüm yoksulların 2/3’ü KADIN
- ✓ Çalışma yaşamında eşitsizlik: cinsiyete göre istihdam
oranları, meslek seçimi, iş türü, ödenen ücret,
meslekte ilerleme/cam tavan... vb. eşitsizlik
- ✓ Bütün bu eşitsizlikler pek de dikkate alınmaz hatta
“Doğal” kabul edilir.

NEDEN ?????????????????????????????????

Ataerkil kültürde:

- ✓ Erkek ya da eril olan olumlu ya da esas - norm olarak kurgulanırken,
- ✓ Kadın ya da dişil olumsuz, esas olmayan, normal dışı, yani “öteki” olarak konumlanır.
- ✓ Literatürde kadın, “erkeğin ötekisi” olarak tanımlanırken anlatılmak istenilen tam da budur.
(Simone de Beauvoir)
- ✓ Tarih süresince kadının ve erkeğin toplumsal olarak üstlendiği roller çeşitli değişimlere uğramıştır.

- ✓ M.Ö 600 ve M.S. 1300 yılları arasında yükselen tarım kültürü ile kadınlar ticaretin metası haline gelmiş, köleleşmeyle birlikte hak ve özgürlüklerini kaybetmeye başlamışlardır.
- ✓ 1300'lerden 1700'lere kadar geçen feodal dönemde ise kadın ve erkeğin üretim hayatında, evlerinde ve tarlalarında “omuz omuza” çalıştığı görülmektedir. (organize bir iş bölümüne rastlanmamaktadır).
- ✓ 1700'lerde sanayileşme ile birlikte cinsiyete yönelik iş bölümü kavramının güçlendiği görülüyor.
- ✓ Bu dönemde erkekler “ekmeğinin peşine düşerken”, kadınlar da “ev kadınları” haline gelmiştir.

Kadınlar, “insan ve yurttaşlık hakları” deyiminin, en başından beri kendilerini kapsamadığının farkındaydılar.

- ✓ 1700 yılında yazar **Mary Astell**, “eğer bütün insanlar doğuştan özgürse, *nasıl oluyor da bütün kadınlar köle doğuyor?* **diye isyan etmiştir.**
- ✓ 1791’de Olympe de Gouges “Kadın ve Yurttaş Hakları Bildirgesini” ilan edince “**kadın cinsiyetine yakışmayacak biçimde politika yapmaya kalkıştığı için**” (!) devrimci mahkeme tarafından **giyotine gönderilmiştir.**
- ✓ “Kadın”, tarih boyunca ataerkil sistemin denetimi altında tutulmuş ve kişisel özgürlükleri ya verilmemiş ya da ellerinden alınmıştır
- ✓ Bu bağlamda başta kadınlar olmak üzere yüzyıllar boyu mücadele verilmiş **ancak hala istenilen düzeyde hedefe varılamamıştır.**

Temel Nedeni

Toplumsal Cinsiyet Ayırıcılığı

- Toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen ve toplumsal olarak kurgulanan roller, davranışlar ve özellikler anlamına gelir.
- Kadınlar ve erkekler biyolojik farklılıklarla doğsalarda onlara
- Atfedilen tüm özellikler, içinde yaşadıkları toplum tarafından belirlenmektedir.

Kadın yönünden Haklarla ilgili Uluslararası Önemli başlangıçlar ve
Başlıca UA Belgeler: (kronolojik)

- ✓ 1946 – BM Kadının Statüsü Komisyonu
- ✓ 1948 – BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- ✓ 1975 - Mexico City- Birinci Dünya Kadın Konferansı
- ✓ 1975 - BM GK- “Uluslararası Kadınlar Yılı”
- ✓ 1975-1985 dönemi “UA Kadın On Yılı” olarak ilan edildi
- ✓ 1979 – CEDAW, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın önl. UA sözleşmesi
- ✓ 1980 – Kopenhag: BM İkinci Dünya Kadın Konferansı
- ✓ 1984 - Meksika’da yapılan UA Nüfus Konferansı
- ✓ 1985 –Nairobi - BM Üçüncü Dünya Kadın Konferansı
- ✓ 1994 – ICPD -Kahire: UA Nüfus ve Kalkınma Konferansı
- ✓ 1995 – Pekin: Dünya IV. Kadın Konferansı
- ✓ ICPD + 5,10,15; Pekin + 5,10,15, 20 ler.....

Kadın / ÜSCS ve Haklarla ilgili Uluslararası Önemli başlangıçlar ve Başlıca UA Belgeler: (kronolojik).... devam...

- ✓ **1994 – ICPD** -Kahire: UA Nüfus ve Kalkınma Konferansı
- ✓ **1995 – Pekin**: Dünya IV. Kadın Konferansı
- ✓ **ICPD + 5,10,15; Pekin + 5,10,15 + 20** ler.....
- ✓ **2000 – UA AP Federasyonu (IPPF) Üreme ve Cinsel Haklar Bildirgesi – (Vizyon 2000)**
- ✓ **2000 - MDG - New York: Yeni bin yıl Kalkınma Hedefleri**
- ✓ **2015 - BM: ICPD + 20**
- ✓ **2016 - BM: Yeni Binyıl Kalkınma Hedefleri + 20** (yeni 17 hedef)
- ✓ **AYRICA:** Türkiye'nin imzaladığı ve TBMM tarafından onaylanmış olan
 - ✓ **1994 – UA Çocuk Hakları Sözleşmesi**
 - ✓ **2011 – KYŞ'in Önlenmesi ve Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)**

UA Belgeler bize neler söylüyor, bazıları yasa olarak neler emrediyor ???

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ (1948)

MADDE 23:

- “Herkesin çalışma, işini özgürce seçme, adil ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır”
- “Herkesin kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır ve gerektiğinde başka toplumsal koruma yoluyla desteklenmiş bir yaşam sağlayacak adil ve elverişli bir ücrete sahip olma hakkı vardır”

AVRUPA BİRLİĞİ

- **Avrupa Topluluğu Antlaşması;**
 - 2. madde: **kadın erkek eşitliğinin sağlanması**
 - 13. madde: **cinsiyet de dâhil, her türlü ayrımcılıkla mücadele**
 - 141. madde: kadın ve erkek için **eşit işe eşit ücret politikası**
 - **Ancak, Avrupa'da kadınlar ;**
 - Erkeklerden daha az maaş almaktadır.
 - Kariyer açısından erkeklerin gerisindedir.
 - İstihdamı, erkeklerinkinden düşüktür.
- İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda politika, strateji ve planların çoğunda “toplumsal cinsiyete nötr/kör” (gender neutral/blind) bir bakış açısı mevcut !**

Kadınların temel haklarını garanti altına almak adına 1979 yılında imzalanan “**Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi**” (CEDAW) büyük bir önem taşımaktadır.

- ✓ Kadınların toplumda eşit bir konuma sahip olmasını gözetten sözleşmede;
- ✓ Kadınların tam gelişimi için politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda erkeklerle eşit haklara ve özgürlüklere sahip olması için çeşitli önlemlerin alınması gerektiği belirtilmiştir.
- ✓ **UA belgeler kadınların insan haklarını garanti altına almayı amaçlamaktadır**

Bazı Temel Alanlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlikl eri

Eğitim

(halen 2 milyondan fazla Kadın okur yazar değil)

4+4+4 eğitim sistemi !!

Sağlık

Cinsiyet tercihi, çocuk yaşta evlilikler vb..vb..
Dünyada 700 milyon: T'de 3 evlilikten biri...

Ücretli işgücüne katılım

(E: %77.....K: %35)

Karar alma mekanizmalarına ve siyasete katılım (2017-K:%17.2)

Kadınlara Yönelik Şiddet

Dünyada; işe zor alınan ve en kolay işten atılan kadınlardır !

Çünkü;

- Kadınlar, genellikle **eğitim ve uzmanlaşma gerektirmeyen**, makinalarca da yapılabilecek işlerde çalışmakta
- Genellikle **sendikalı değiller**
- Genellikle **geçici/yarı zamanlı** işlerde çalışmakta
- **Gebelik, doğum, emzirme** nedeniyle işlerini bırakmak zorundalar, çalışabilecek duruma gelince de iş bulamamaktadırlar.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KADIN

- Kadın için toplumsal cinsiyet rolü: **“Anne”, “Eş”**
- Kadın ve erkeğe ait işlerin ne olduğuna dair **toplumsal cinsiyet kalıp yargıları**
- **Kadın ve erkek işgücünün farklı mesleklere yönelmesini zorlar (Çat),**
- Sonuçta ülkeden ülkeye ve işten işe değişebilen mesleki **cinsiyet ayrımcılığına** yol açar.....ve **«cam tavan».....**

ÇALIŞAN KADINLARIN SAĞLIK SORUNLARI

1. **İşle bağlantılı olmayan**, toplumun genelini ilgilendiren yaygın hastalıklar
2. **İşle ilgili olan hastalıklar:** Kr. Bronşit, KAH, Kr. ve dejeneratif Hast., Ülser, Psikosomatik Hast.lar (Etyoloji: Çok faktörlü)
3. **Doğrudan işle ilgili sağlık sorunları:**
 - ✓ **Riskler** (Kimyasal, Biyolojik, fiziksel, Radyasyon, ergonomik ve psikolojik)
 - ✓ **Meslek Hast. ve İş Kazaları**

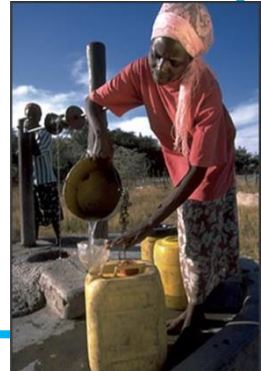
KADIN ÇALIŞMA ALANLARINDAKİ TEHLİKE VE RİSK ÖRNEKLERİ				
Çalışma Alanı	Risk Faktörleri ve sağlık problemleri			
	Biyolojik	Fiziksel	Kimyasal	Psikososyal
Sağlık Hizmeti	Enfeksiyon hastalıkları; Kanla veya solunum yolu vb. bulaşan)	Elle taşımacılık, postür bozuklukları, iyonize radyasyon vb.	Temizleme, sterilizasyon ve dezenfeksiyon, ilaçlar, anestetik gazlar vb.	Duygusal emek gerektiren işler, vardiyalı çalışma, gece çalışması, toplumdan veya hizmet alandan gelen şiddet
Bakım hizmetleri	Enfeksiyon hastalıkları, özellikle solunum yolu hastalıkları	Elle taşımacılık, postür bozuklukları		Duygusal emek gerektiren işler
Temizlik	Enfeksiyon hastalıkları, dermatit	Elle taşımacılık, postür bozuklukları; kayma ve düşme; ıslak eller	Temizlik maddeleri	Gece vardiyası; şiddet (eğer çok geç veya izole çalışıyorsa)

Restoran ve Yemek Şirketleri	Dermatitle r	El işi, tekrarlayan doğrama, bıçak kesiği, yanıklar, kayma ve düşme, ısı, temizlik maddeleri	Pasif içici, temizlik maddeleri	Yoğun iş stresi, kamusal iş ile baş etme, şiddet ve cinsel taciz
Tekstil ve Giyim Sektörü	Organik tozlar	Gürültü, tekrarlayıcı hareketler, iğne yaralanmaları ve postür bozukluğu	Boyalar ve formaldehit dahil diğer kimyasallar, kalıcı baskılar, leke çıkaran (pestisid) çözücüler, tozlar	Montaj hattında tekrarlayan hareket/çalışmayla ilgili stres
Çamaşırhane	Enfekte çamaşırlar (örn. , hastane çarşafı vb.)	Elle taşımacılık, postür bozuklukları, sıcaklık	Kuru temizleme maddeleri	Tekrarlayıcı ve hızlı çalışılması gereken işlerdeki stres
Seramik Sektörü		Tekrarlayıcı hareketler, elle taşımacılık	Cila, kurşun, silis tozu	Tekrarlayan montaj hattında çalışma ile ilgili stresler

Çağrı Merkezi		Konuşmaya bağlı ses problemleri, postür bozukluğu, uzun süre oturma	Kötü kapalı alan hava kalitesi	Müşterilerle baş etme stresi,hızlı ve tekrarlayan iş
Eğitim	Enfeksiyon Hastalıkları, örn. , solunum yolu, kızamık vb.	Ayakta uzun süre kalma, ses problemleri	Kötü kapalı alan hava kalitesi	Duygusal emek gerektiren iş, şiddet
Kuaförlük		Postür bozukluğu, tekrarlayan hareketler, ayakta uzun süre kalma, ıslak eller, kesikler	Kimyasal spreyleyler, boyalar vb.	Müşterilerle baş etme stresi, hızlı tekrarlayan iş
Büro İşi		Postür bozukluğu, tekrarlayan hareketler, oturmaya bağlı sırt ağrısı	Kötü kapalı alan hava kalitesi, fotokopi buharı	Stres; örn iş ile ilgili kontrol eksikliği olması, sık sık kesintiler, monoton işler
Tarım	Enfeksiyon Hastalıkları	Elle taşımacılık, postür bozukluğu	Canlıkırıanlar (pestisid)	

ÇALIŞAN KADINLARIN ÜREME SAĞLIĞINA İLİŞKİN SORUNLARI

- Gebelik açısından işyeri riskleri (temelde 3 misli artmış ÜS yükü var) +++++
 - Toksik madde maruziyeti, teratojenik faktörlere maruziyet (Solventler, Gazlar, Radyasyon, Kemoterapetik ve biyolojik ajanlar vb vb....)
- Doğum, lohusalık bağlantılı sorunlar
- Gebelik ve Doğum izni
- Emzirme konusu
- Bebek/Çocuk bakımı

TÜRKİYE'DE

- Çalışma yaşamında kadın;
 - Cumhuriyet devrimleriyle kadına sağlanan haklar
 - ILO, İş Kanunu, SSK, SGK vb...vb...
- **BUNA RAĞMEN,**
 - Kadınların eğitim olanaklarından yararlanmada eşitsiz konumları (bölgelerarası ve kent/kır farklılığı),
 - Geleneksel yapı (ailedeki konumu, çocuk bakımı)

kadının çalışma yaşamına katılmasını önemli ölçüde engellemiştir.

Yapılan araştırmalar, kadınların ancak orta yönetici kademelere kadar yükseldiklerini, bunun ilerisinde ise önemli engeller ile karşılaştıklarını ortaya koymaktadır.

SON BİTİRİLEN EĞİTİM KADEMESİ VE CİNSİYETE GÖRE İSTİHDAM

	 KADIN	 ERKEK
Okuma yazma bilmeyen	%15	%29
Okuma yazma bilen ama hiç okul bitirmeyen	%20,8	%49,8
İlkokul	%28,8	%66,1
İlköğretim	%27	%81,3
Ortaokul	%17,3	%51,4
Lise	%25,7	%64,3
Yükseköğretim	%61	%78,4

SON BİTİRİLEN EĞİTİM KADEMESİ VE CİNSİYETE GÖRE İŞSİZLİK

KADIN

ERKEK

Okuma yazma bilmeyen

%3

%11,7

Okuma yazma bilen ama hiç okul bitirmeyen

%10,3

%12,3

İlkokul

%8,1

%7,3

İlköğretim

%18,2

%11,4

Ortaokul

%14

%8,6

Lise

%20,4

%9,6

Yükseköğretim

%16,6

%9

CİNSİYETLERİN İŞTEKİ DURUMU

Kasım 2017 | Bin Kişi

TOPLAM

KADIN

ERKEK

İŞTEKİ DURUM

Ücretli veya Yevmiyeli

28.515

5.808

13.662

İşveren

19.469

125

1.146

Kendi Hesabına

1.271

829

4.025

Ücretsiz Aile İşçisi

2.921

2.142

780

İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ

Kasım 2017 | Bin Kişi

TOPLAM

KADIN

ERKEK

15 Yaş Üzeri Nüfus

60.223

30.399

29.824

İşgücü

31.790

10.287

21.503

İş Gücüne Katılım Oranı

%52,8

%33,8

%72,1

İstihdam Oranı

%47,3

%29,3

%65,8

İŞSİZLİK İSTATİSTİKLERİ

Kasım 2017

İşsizlik Oranı

%10,3

%12,6

%8,8

CİNSİYETLERİN ÇALIŞTIKLARI FAALİYET ALANINA GÖRE ORANI

EKONOMİK FAALİYETLER

TOPLAM

KADIN

ERKEK

Tarım

%18,6

%26,8

%14,9

Sanayi

%19,2

%14,7

%21,2

İnşaat

%7,6

%0,9

%10,6

Hizmetler

%54,6

%57,6

%53,3

İSTİHDAM EDİLENLERİN CİNSİYET VE KAYITLILIK DAĞILIMI

Kasım 2017 | Bin Kişi

TOPLAM

KADIN

ERKEK

TARIM

5.297

2.382

2.915

Kayıt Dışı Çalışan

4.461

2.232

2.228

Kayıt Dışılık Oranı

%84,2

%93,7

%76,4

TARIM DIŞI

23.218

6.522

16.697

Kayıt Dışı Çalışan

5.118

1.608

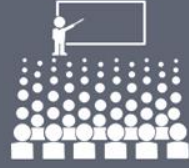
3.510

Kayıt Dışılık Oranı

%22

%24,7

%21

AKADEMİDE CİNSİYETLERE GÖRE ÜYELER YÖK 2016

TOPLAM

KADIN

ERKEK

TOPLAM

155.526

67.126 %43

88.130

Profesör

22.416

6.626 %29

15.790

Doçent

15.023

5.285 %35,1

9.738

Yardımcı Doçent

35.301

14.214 %40,2

21.087

Öğretim Görevlisi

20.493

9.123 %43,5

11.820

Okutman

10.295

6.341 %61,5

3.954

Uzman

3.865

1.897 %49

1.968

Araştırma Görevlisi

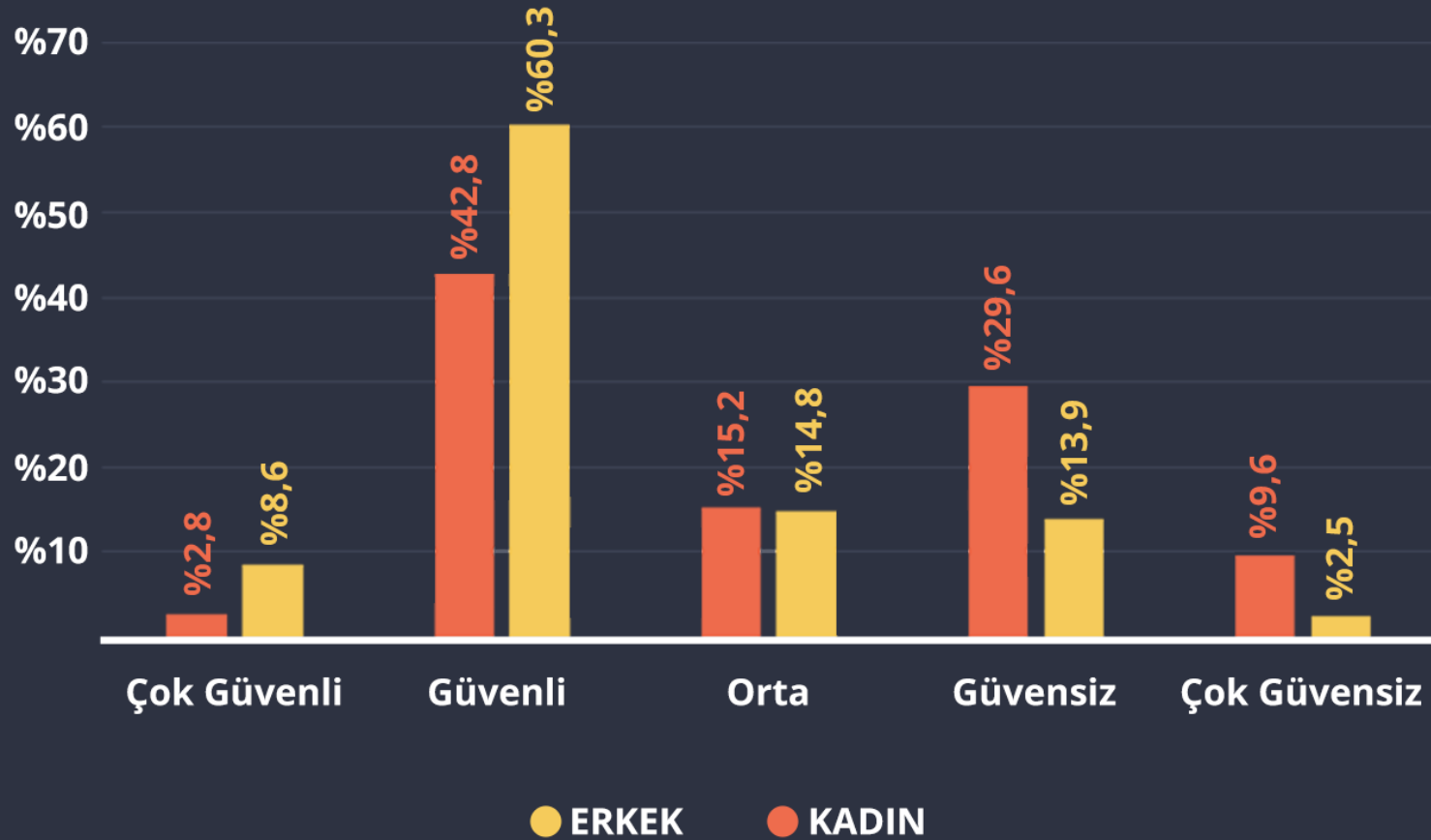
47.373

23.616 %49,8

23.757

YAŞADIĞI ÇEVREDE GECE YALNIZ YÜRÜRKEN GÜVENDE HİSSETME DURUMU TÜİK 2017

Tablo 1: Kurumsal Olmayan Sivil Nüfusun Cinsiyete Göre İşgücü Durumu

Yıllar Years	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kadın-Female											
15 + nüfus	24 293	24 686	25 080	25 480	25 855	26 317	26 740	27 273	27 773	28 197	28 841
İşgücü	5 669	5 750	5 916	6 016	6 329	6 851	7 383	7 859	8 192	8 674	8 729
İşgücüne katılma oranı (%)	23,3	23,3	23,6	23,6	24,5	26,0	27,6	28,8	29,5	30,8	30,3
Erkek-Male	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
15 + nüfus	23 251	23 673	24 094	24 513	24 917	25 369	25 801	26 320	26 951	27 411	28 145
İşgücü	16 348	16 704	16 836	17 098	17 476	17 898	18 257	18 867	19 147	19 597	20 057
İşgücüne katılma oranı (%)	70,3	70,6	69,9	69,8	70,1	70,5	70,8	71,7	71,0	71,5	71,3

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları, Kurumsal Olmayan Sivil Nüfusun Yıllar ve Cinsiyete Göre İşgücü Durumu,

Tablo 2: Cinsiyete Göre Seçilmiş Göstergeler- 2013

Seçilmiş Göstergeler	ERKEK	KADIN
İlk evlenme yaşı	26,8	23,6
Okur-Yazar olmayan nüfus oranı (%)	1,9	9,4
Yüksekokul veya fakülteden mezun nüfus oranı	15,1	10,7
İstihdam oranı (%)	65,2	27,1
İşgücüne katılım oranı	71,5	30,8
Genç işsizlik oranı(%)	17	21,9

Tablo 3: Kadınların Çalışmama ve İşten Ayrılma Nedenleri

Temel Çalışmama Nedeni															
Temel Özellikler	Öğrenci	Ev Kadını	Emekli	Hasta /Engelli	Yaşlı Bakımı	Çocuk Bakımı	İş Arıyor/ İşsiz	Eşi/Ailesi İzin Vermiyor	Taşındı /Göç Etti	İhtiyacı Yoktu /Çalışmak İstemedi	Hamile/ Yeni Doğum Yaptı	Diğer	Cevapsız	Sayı	
Yaş															
15-19	65,9	3,1	0	0,7	0,7	1,9	3,3	11,5	0	7,5	0,5	4,8	0,1	1.306	
20-24	20,6	12,1	0	1,4	0,4	17,9	11,2	17,2	0,6	8,4	4	5,9	0,2	970	
25-29	3,4	19	0	0,6	1	34,8	7,6	17	0,2	8,7	3,8	3,3	0,6	1.022	
30-34	0,7	23,4	0	2	2,3	37,9	5,3	15,4	0,3	5,8	3,1	3,8	0,1	1.062	
35-39	0,2	30,7	0	4,8	3	26,6	5,3	16,2	0	7,3	1,7	3,7	0,6	935	
40-44	0,5	38,7	0,4	8,2	2,8	9,9	7	15,4	0,2	10,5	0,1	6,1	0,1	779	
45-49	0	41,5	6,3	13,8	3,3	1,6	4,7	10,5	0	13,1	0	4,4	0,7	645	
Medeni Durum															
Hiç Evlenmemiş	57,2	3	0,3	1,5	2,1	0	10,5	9,7	0	9,2	0	6,4	0,1	1.903	
Evli	0,4	29,4	0,8	4,2	1,5	27,6	4,1	17,4	0,3	7,6	2,9	3,6	0,3	4.592	
Boşanmış/Ayrı Yaşıyor/Eşi Ölmüş	0,9	22,8	0,3	13,1	4,6	10,4	14,5	4,9	0	17,2	1,3	8,6	1,2	223	

İşten Ayrılma Nedeni																		
Temel Özellikler	Evlilik	Gebe Kalma/ Çocuk Bakımı	Taşındı/ Göç Etti	Eşi/ Büyükleri Karşı	İşyeri Kapandı	İşten Çıkarıldı	Daha İyi Bir İş Buldu	İşyeri ile İlgili Problemler	Mevsimlik/ Geçici İş	Ailede Yaşlı/ Hasta Bakımı	Hasta/ Engelli	Emeklilik	Çalışması Gerekme- di	Çalışmak İstemedi	Eğitim	Diğer	Cevapsız	Sayı
Yaş																		
15-19	14,1	1,7	7,9	4,7	0,2	0,6	1,3	7,3	20,1	0	0,5	0	1,9	16,7	17,8	5,2	0	134
20-24	25,6	13,4	4,6	3,4	9,3	1	2,5	12,4	3,6	0,8	4,1	0	2,2	8,8	6,1	2	0,2	298
25-29	35	11,5	2,1	3,9	4,3	2,3	1,8	11,4	4	2,6	5,2	0	1,4	10,1	2,6	1,8	0,1	436
30-34	27,1	22,9	4,9	4,1	5,8	3,2	2,3	6,3	3	0,6	5,5	0	1,4	8,3	0,9	3,6	0,2	456
35-39	24,8	19	4,8	3,4	5,5	2,7	2,4	10,3	1,3	2,2	9,4	0	1,8	8,9	0	3,3	0,3	423
40-44	19,7	13,3	7,7	0,9	9,6	1,6	1,4	8,8	2,2	0,5	15,1	1,6	4,1	9,5	0,2	3,2	0,4	302
45-49	15,4	5,8	8,3	1,8	12,7	5	0	5,7	2,1	3,3	16,4	6,9	6,3	7,4	0	2,8	0	286
Medeni Durum																		
Hiç Evlenmemiş	2,4	0,3	6	2,4	9,7	2,4	5	17,2	11,5	4	1,9	0,4	2,6	15,9	14,9	3,3	0	319
Evli	29,6	17,1	5,1	3,1	6,2	2,5	1,2	7,3	2,5	1,1	9,4	1,1	2,5	8	0,5	2,7	0,2	1.888
Boşanmış/Ayrı Yaşıyor/Eşi Ölmüş	10,5	7,9	6,2	6,4	10,6	3,5	2,5	15,3	1,8	3,2	7,8	2,6	3,4	12,8	0	5,5	0	127

Kaynak: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Araştırması, 2013

Tablo 5. Meslek hayatınız boyunca hiç sözel, psikolojik ya da fiziksel şiddete maruz kaldınız mı sorusunun cinsiyete göre dağılımı

			Meslek hayatınız boyunca hiç sözel, psikolojik ya da fiziksel şiddete maruz kaldınız mı?					
			Hiç kalmadım	1-3 kez	4-6 kez	7-10 kez	11 ve daha fazla	Toplam
Cinsiyet	Kadın	f	83	272	150	83	286	874
		%	9,5%	31,1%	17,2%	9,5%	32,7%	100,0%
	Erkek	f	89	123	65	35	114	426
		%	20,9%	28,9%	15,3%	8,2%	26,8%	100,0%
Toplam		f	172	395	215	118	400	1300
		%	13,2%	30,4%	16,5%	9,1%	30,8%	100,0%

$\chi=33,041$, $p=0,000$

Dünya Ekonomik Forumu

The Global Gender Gap Report-2018

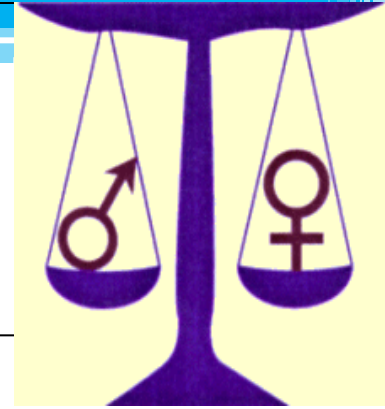
Türkiye, 145 ülke arasında 131. sırada

- ✓ **Ekonomik katılım ve fırsatlar:** Çalışma yaşamında kadınların erkeklere oranı, eşit işe eşit ücret, düşük ücretli, vasıfsız işlerle sınırlı olmayan emek piyasasına erişim
- ✓ **Politik güçlenme:** Kadınların karar verici yapılarda temsil edilmesi
- ✓ **Eğitime erişim:** Kadınların ilk, orta ve yüksek öğretimdeki oranları
- ✓ **Sağlık:** Üremeye yönelik sağlık hizmetlerine erişim ve doğuşta beklenen yaşam umudu

Türkiye'de Hangi Eşitlik ???

Dünya Ekonomik Forum Raporu

Toplumsal Cinsiyet Uçurum Endeksi

2013 Yılı : 136 ülke içinde 120. sırada

2015 yılı: 145 ülke arasında 130. sırada

2017 yılı: 144 Ülke içinde 131. sırada

2018 yılı 145 ülke içinde 130. sırada

TÜRKİYE'DE YASAL DURUM

24/07/2013 tarihinde yayınlanan “Kadın Çalışanların Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmeliği”

- ▶ Kadın çalışanlar her ne şekilde olursa olsun gece postasında **7 buçuk saatten fazla çalıştırılmaz.**
- ▶ Kadın çalışanlar, **gebe** olduklarının doktor raporuyla tespitinden **itibaren doğuma kadar, emziren kadın çalışanlar ise doğum tarihinden** başlamak üzere kendi mevzuatlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla **bir yıl süre ile gece postalarında çalıştırılmazlar.**

TÜRKİYE'DE YASAL DURUM

- ▶ 16/08/2013'de **yayınlanan** “Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmeliği”
- ▶ **Kadın çalışan çalıştıran işyerlerinde;**
- ▶ Kadın çalışanlar, gebe olduklarının sağlık raporuyla tespitinden itibaren doğuma kadar geçen sürede **gece çalışmaya zorlanamazlar.**
- ▶ **Yeni doğum yapmış** çalışanın doğumu izleyen **bir yıl boyunca gece çalıştırılması yasaktır.**

TÜRKİYE'DE YASAL DURUM

657 sayılı Kanun'un 101 inci maddesinin ikinci fıkrasında;

- Kadın memurlara; hekim raporunda belirtilmesi halinde hamileliğin 24. haftasından önce ve her durumda hamileliğin 24. haftasından itibaren ve doğumdan sonraki 2 yıl süreyle **gece nöbeti ve gece vardiyası görevi verilemez**”.

TÜRKİYE'DE YASAL DURUM

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 104 üncü maddesinin (D) fıkrasında düzenlenen;

- "Kadın memura, çocuğunu emzirmesi için **doğum sonrası** analık izni süresinin bitim tarihinden itibaren
 - ilk 6 ayda **günde 3 saat**,
 - ikinci 6 ayda **günde 1.5 saat "süt izni"** verilir.
- Süt izninin hangi saatler arasında ve günde kaç kez kullanılacağı hususunda, kadın memurun tercihi esastır".

Doğum izni-Emzirme

- Doğum izni (İş Kanunu'na göre; doğum öncesi ve sonrası 8 hafta)
 - Almanya'da 14 hafta,
 - Fransa'da 32 hafta,
 - İngiltere'de 52 hafta,
 - Türkiye'de ise 16 hafta
- Bu konuda **ebeveyn izni önemli bir sosyal politika**
- Emzirme sorunu ve çocuk bakımı ???

Türkiye -10. Kalkınma Planı'nda; [\(Bakış açısı\)](#)

“Ailenin ve Dinamik Nüfus Yapısının Korunması Programı” hedefleri arasında;

- “Toplam doğurganlık hızının artırılması”na
- “Çalışan kadınlarda toplam doğurganlık hızı” gibi göstergelere yer verilmesi,
- Bunun için teşviklerin verilmesi
- Kadınların **esnek ve güvencesiz işlerde ucuz iş gücü olarak, sendikasız, güvencesiz, örgütsüz çalışması** demektir.
- Biçilen rol yine **“annelik”**. Bu programa **esastan karşıyız!**.

**Bu, kadınların “üreme hakları ve kararına”
MÜDAHALEDİR!**

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

- Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, toplumsal cinsiyet rollerinin ‘doğal’ ve değişmez, biyolojik varlığımıza bağlı özellikler olduğu varsayımına dayanır.
- Bu varsayım yanlıştır, çünkü toplumsal cinsiyet rolleri hem zaman içinde hem de kültürden kültüre değişirler.

•

- Kadınlık ve erkeklik kalıpları bizi basitçe birbirimizden ayırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal kaynaklara erişimimizi, fırsatları ve insan haklarını kullanmamızı da büyük ölçüde etkiler. (toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığı, istatistikler!!)
- Bu kalıplar, her iki cinsiyet için de olumsuzluklar taşımakla birlikte kadınlar açısından ayrımcılık çok daha ciddi boyuttadır.

Güncel ve Önemli bir Çalışma **Bir İLK**

“Sağlık, Eğitim, İstihdam, Kadın ticareti, Kentsel Hizmetler, Din, KYŞ,Siyaset,Medya, Spor”

10 Tematik alanda Uluslar arası Normlar ve Standartlara göre Türkiye'nin Haritalama ve İzleme analizleri yapıldı:

Raporların temel hedefi:

10 tematik alanda uluslararası normlara göre belirlenen hakların kullanımı açısından Türkiye’de uygulanan politika ve programların etkilerinin göstergelere dayanarak izlenmesini sağlamak için Türkiye’ye özgü göstergeler geliştirmek.

İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması

(180 sayfalık bir rapor) ;

Prof.Dr.Gülay Toksöz Doç.Dr. Emel Memiş

*CEİD YAYINLARI: 5 İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama
ve İzleme Çalışması ISBN: 978-605-64847-4-2,*

bilgi@ceidizleme.org -

cinsiyetesitligiizlemederneği@gmail.com

www.ceid.info.tr

Raporlar
e-Kütüphane

Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği Merkezi

Cinnah Cad. 75/7 Çankaya/Ankara – Türkiye

Tel: +90 312 440 04 84 Faks: +90 312 440 04 85

İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması

- ✓ Kadın-erkek eşitliği, Türkiye Cumhuriyeti'nin başta Anayasası, yasaları ve imzaladığı uluslararası sözleşmeler ile kabul ettiği temel ilkeler arasındadır. (Anayasa 10. ve 90. madde)
- ✓ Devlet, bu ilkeyi çalışma yaşamı da dahil olmak üzere yaşamın her alanında gerçekleştirmekle yükümlüdür.
- ✓ Yoğun eşitsizliklerin bulunduğu bir alan olan **çalışma yaşamında**, sendikalar, hak temelli çalışan örgütler ile toplumsal cinsiyet temelli çalışan sivil toplum örgütleri açısından **eşitsizliklerle mücadele çok önemlidir.**

UA normların ve standartların ortaya konduğu uluslararası belgeler:

- ✓ BM-İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi,
- ✓ Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)
- ✓ Uluslararası Çalışma Örgütü'nün cinsiyet eşitliğine ilişkin sözleşmeleri ve tavsiye kararları
- ✓ Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği'nin cinsiyet eşitliğine ilişkin sözleşmeleri ve diğer hukukî belgeleri,
- ✓ Cinsiyet temelinde ayrımcılığa karşı çıkan diğer çeşitli sözleşmeler, belgeler bu çalışmada incelenmiştir.
- ✓ **Bütün belgelerde, çalışma hakkı temel bir insan hakkı olarak tanımlanmakta ve eşitlik ve ayrımcılık yasağı normlarına yer verilmektedir**

- ✓ UA Çalışma Örgütü'nün (ILO) ayrımcılık karşıtı sözleşmeleri ve tavsiye kararları, **Türkiye tarafından kabul edilmiştir.**
- ✓ Bu metinlerde, başlangıçta kadınlara yönelik koruyucu düzenlemeler yer alırken,
- ✓ Giderek kadına özgü düzenlemelerden, kadın ve erkek işçiye eşit muameleye
- ✓ ve kadınların annelik döneminde korunmasına yönelik özgül tedbirlere geçiş yönündeki eğilim giderek güç kazanmıştır.

✓ **ILO'nun** 156 Sayılı Erkek ve Kadın İşçiler için Eşit Fırsatlar ve Muamele - Aile Sorumlulukları Olan İşçiler Sözleşmesi'nde, daha önceden kabul edilen ayrımcılık karşıtı sözleşmelerin, aile sorumluluklarına ilişkin ayırım gözetmediği ve bu konuda ek standartlara ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

✓ **CEDAW'ın** kadın erkek eşitliğinin sağlanması için taraf devletlerin toplumda ve ailede geleneksel kadın ve erkek rollerinin değişmesinin gerekli olduğuna dair saptamasıyla birlikte, işçilerin karşılaştığı birçok sorunun aile sorumluluklarından ileri gelmesinden ötürü, onların özel ihtiyaçlarına karşılık gelen özel önlemlerin gerekli olduğu belirtilmiştir.

- ✓ ILO Sözleşmesi, aile içinde bakıma muhtaç çocukları veya aile yakınları olan kadın ve erkek işçilerin iktisadi faaliyetlere ve mesleki eğitimlere katılımının önündeki engelleri kaldırmak ve ayrımcılığa maruz kalmalarının önüne geçmek üzere hazırlanmıştır.
- ✓ Sözleşmeye göre, söz konusu işçilerin istihdam koşullarında ve sosyal güvenlik ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı, çocuk bakımı ve aile hizmetlerinde kamusal ya da özel hizmetlerin ve tesislerin geliştirilmesi için önlem alınmalıdır.

- ✓ Avrupa Konseyi'ne üye ülkeler tarafından kabul edilen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Türkiye tarafından 1950 yılında imzalanmıştır.
- ✓ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin temel aldığı **normlar, insan haklarına saygı, insanlık dışı muamele yasağı, eşitlik, adalet ve ayrımcılık yasağıdır.**
- ✓ Aynı normlara dayanan Avrupa Sosyal Şartı ve Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı, Türkiye tarafından **2007'de kabul edilmiştir.**

Bütün uluslararası belgelerden çıkan temel normlar:

- ✓ Eşitlik/toplumsal cinsiyet eşitliği
- ✓ Ayrımcılık yasağı
- ✓ Adalet ve hakkaniyet
- ✓ herkesin çalışma hakkına sahip olması, adaletli ve elverişli koşullarda çalışması, ücret alması ve işsizliğe karşı korunması, sosyal güvenlik ve örgütlenme haklarından yararlanmasına dayanır.
 - ✓ Bileşenleri şunlardır:
 - a. insana yakışan iş,
 - b. iş ve yaşam dengesi,
 - c. ekonomik bağımsızlık.

İnsan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki temel **yasal standartlar**:

- ✓ Devletlerin bu çerçevede taahhüt ettiği standartlar,
 - a) tüm toplumun ve devletin sorumluluğu olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin benimsenmesi ve bunun için çalışılması,
 - b) her alandaki yasalara toplumsal cinsiyet perspektifinin entegre edilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği yasalarının çıkartılması ve uygulanması,
- ✓ Kısaca toplumsal cinsiyetin **anaakımlaştırılması** olarak özetlenebilir.

- - ✓ BM 2030 Kalkınma Gündemi'nde yer alan **Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin 5.si** toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin olup, burada yer alan standartlar arasında
 - ✓ Her türlü ayrımcılığın sona erdirilmesi,
 - ✓ KYŞ'in ortadan kaldırılması,
 - ✓ Kadınların politik, ekonomik ve kamusal hayatın tüm karar alma düzeylerine tam ve etkin katılımı,
 - ✓ **Hane içi ücretsiz bakım ve ev işlerinin adil paylaşımı bulunmaktadır**

- ✓ İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin temel normları, **eşitlik, dayanışma ve ayrımcılık yasağıdır.**
- ✓ Bu normlar, çalışma hakkıyla ilgili maddelerde de herkes açısından geçerli olarak tanımlanmış ve **adaletli ve insan onuruna yakışır bir yaşam için eşitliğin, elverişli koşullarda çalışmanın ve işsizlikten korunmanın öneminin altı çizilmiştir**
- ✓ UA Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi ile UA Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, BM Genel Kurulu tarafından 1966 yılında kabul edilmiştir. **Türkiye, her iki sözleşmeyi de 15 Ağustos 2000 tarihinde imzalamış, TBMM'de 4 Haziran 2003 tarihinde onaylanmıştır**

✓ ILO'nun ayrımcılığa karşı en kapsamlı sözleşmesi, 111 Sayılı Ayrımcılık (İş Ve Meslek) Sözleşmesi olup, **ILO tarafından 1958'de kabul edilmiştir. Türkiye'nin sözleşmeyi kabul tarihi, 1966'dır**

✓ 100 Sayılı Eşit Değerde İş İçin Erkek ve Kadın İşçiler Arasında Ücret Eşitliği Hakkında Sözleşme

✓ 138 Sayılı Asgari Ücret Sözleşmesi (1973) ve

✓ 182 Sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi (1999), kız çocukların durumunun özellikle göz önünde tutulmasını ve derhal eyleme geçilmesini öngörmektedir.

- ✓ 102 Sayılı Sosyal Güvenlik (Asgari Standartlar) Sözleşmesi ILO tarafından 1952'de imzalanan ve Türkiye'de, 1975'de yürürlüğe giren sözleşme; hastalık, işsizlik, yaşlılık ve diğer ihtiyaç durumlarında ölüm, maluliyet, analık ve aile yardımlarına ilişkin hakları ve taraf devletlerin yükümlülüklerini sıralar.
- ✓ Sözleşmede, kadın işçilere gebelik, doğum ve bunlardan ileri gelen hastalık ve arızalardan korunmak üzere sağlık hizmetlerinin sunulması ve çalışamadıkları sürede yoksun kaldıkları gelirlerin analık yardımı yoluyla telafisi öngörülmüştür.

122 Sayılı İstihdam Politikası Sözleşmesi: (ILO- 1964; Türkiye- 1976) kabul edilen sözleşme;

- ✓ İktisadi ve mali politikaların istihdam politikası üzerindeki yankılarını inceleme ve göz önünde bulundurma görevinin UA Çalışma Örgütü'ne ait olduğundan yola çıkmakta,
- ✓ Her üyenin iktisadî gelişme ve kalkınmayı teşvik etmek, hayat seviyesini yükseltmek, işgücü ihtiyaçlarını karşılamak ve işsizlik ve eksik istihdam sorununu çözümlemek amacıyla, aktif politikalar uygulamasını öngörmekte,
- ✓ İşin serbestçe seçilmesini ve her işçinin kendisine elverişli bir işte çalışması için gerekli nitelikleri kazanmasında fark gözetilmeyeceğini belirtmektedir.

- ✓ Toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının istihdam politikalarında yaygınlaştırılması, UA Çalışma Örgütü'nün amaçları arasında yer almaktadır.
- ✓ ILO, İşgücü Anketlerinde yer alması gereken konular hakkında tavsiyelerde bulunarak,
- ✓ İşgücü piyasalarını izlemek için önerilen, İşgücü Piyasası İçin Temel Göstergeler adı altında bir dizi gösterge üretmiştir.
- ✓ Bu göstergeler, mutlaka cinsiyet eşitsizlikleri alanlarına değil, daha çok emek piyasalarının doğal yönlerinin ölçümüne (örneğin katılım, işsizlik, istihdam vb.) odaklanmaktadır.

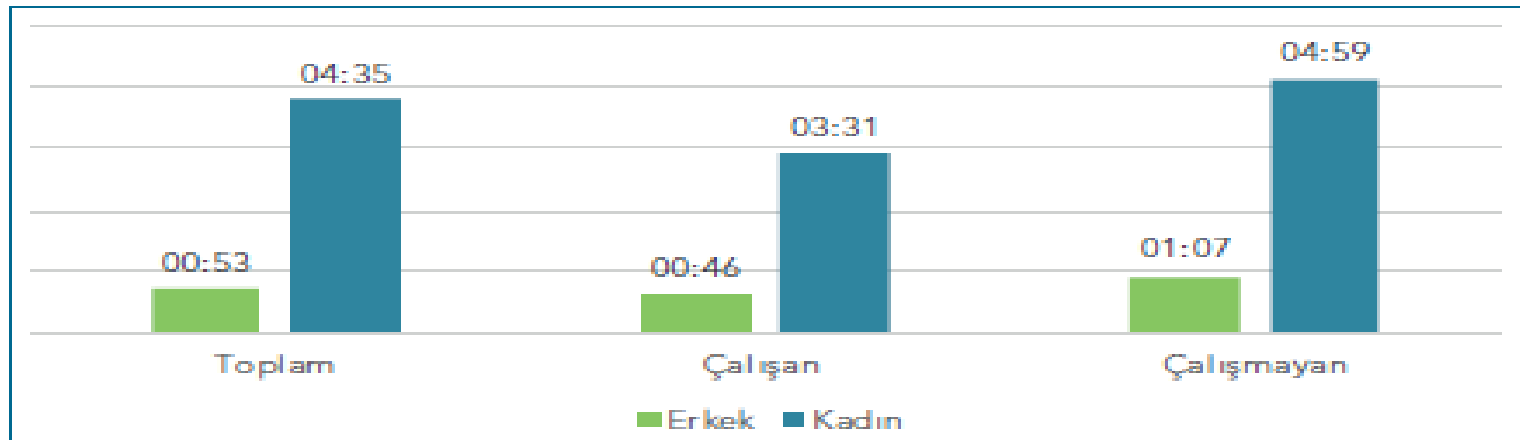
ILO KİLİT GÖSTERGELERİ	ILO KİLİT GÖSTERGELERİ
İşgücüne katılma oranı;	Gençlerin işsizliği
İstihdamın nüfusa oranı	Uzun vadeli işsizlik
İstihdam Durumu	Zamanla ilgili eksik istihdam
Sektörel olarak istihdam	İnaktif olma durumu
Mesleklere göre istihdam	Eğitime erişim ve okumaz yazmazlık
Yarı zamanlı çalışanlar	Ortalama aylık ücretler
Çalışma saatleri	Saatlik ücret maliyetleri
Kayıt dışı ekonomide istihdam	İşgücü verimliliği
İşsizlik	Yoksulluk, gelir dağılımı ve çalışan yoksullar

Tablo 3. Cinsiyete göre temel işgücü göstergeleri (15+ yaş, Bin)

2016	Kadın	Erkek
İşgücü	9.637	20.889
İşgücüne katılım oranı (%)	32.5	72.0
İstihdam	8.312	18.893
İstihdam oranı (%)	28.0	65.1
İşsiz	1.324	2.006
İşsizlik oranı (%)	13.7	9.6
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	18.1	10.9
İşgücü dışında kalanlar	20.052	8.133
İşgücü dışında kalma oranı (%)	67.5	28.0

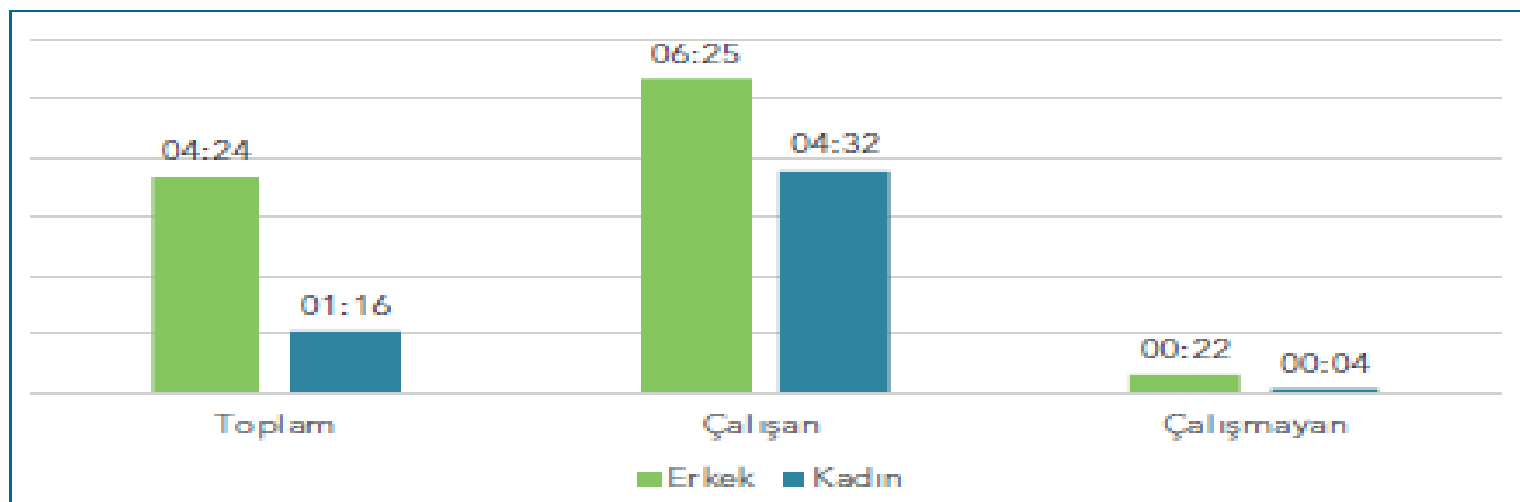
Kaynak: TÜİK İşgücü İstatistikleri

Şekil 1. Hanehalkı ve Ev Bakımına Ayrılan Süre (Saat/Gün)

Kaynak: Zaman Kullanım Anketi, TÜİK 2014-2015.

Şekil 2. İstihdam ve İş Aramaya Ayrılan Süre (Saat/Gün)

Kaynak: Zaman Kullanım Anketi, TÜİK 2014-15.

Tablo 4. İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı (Bin)

2016	Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%
Toplam	8.312	100.0	18.893	100.0
Tarım	2.384	28.7	2.920	15.5
Sanayi	1.239	14.9	4.057	21.5
İnşaat	83	1.0	1.904	10.1
Hizmetler	4.606	55.4	10.012	53.0

Tablo 5. İşteki Duruma Göre Dağılım (Bin)

2016	Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%
Ücretli maaşlı, yevmiyeli	5.276	63.5	13.101	69.3
İşveren	112	1.3	1.127	6.0
Kendi hesabına	734	8.8	3.801	20.1
Ücretsiz Aile İşçisi	2.190	26.3	864	4.6
Toplam	8.312	100.0	18.893	100.0

Kaynak: TÜİK İşgücü İstatistikleri

Tablo 6. İstihdamın Kayıtdışı Durumuna Göre Dağılımı (Bin)

2016	Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%
Toplam	3.679	44.3	5.432	28.8
Tarım	2.247	94.3	2.108	72.2
Tarım dışı	1.432	24.2	3.324	20.8

Kaynak: TÜİK İşgücü İstatistikleri

Tablo 7. Fertlerin Eğitim Durumuna Göre Yıllık Ortalama Esas İş Gelirleri

2016	Kadın (TL)	Erkek (TL)	Kadınların geliri/ Erkeklerin geliri (%)
Okur-yazar olmayanlar	9.289	12.238	75.9
Bir okul bitirmeyenler	8.509	15.183	56.0
Lise altı eğitilmişler	11.345	20.032	56.6
Lise ve dengi okul mezunları	17.107	27.073	63.2
Yüksek öğretim mezunları	32.847	43.598	75.3

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2016

Tablo 8. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları(%)

2016	Kadın	Erkek
Okur yazar olmayanlar	3.2	11.8
Lise altı eğitilmişler	11.0	9.8
Lise	21.1	10.5
Mesleki ve teknik lise	20.6	8.7
Yüksek öğretim	16.9	8.8

Kaynak: TÜİK İşgücü İstatistikleri

Tablo 9. 15-24 Yaş Grubunda Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları (%)

2016	Kadın	Erkek
Okur yazar olmayanlar	2.1	24.5
İlköğretim	16.5	15.5
Lise	29.6	18.8
Mesleki ve teknik lise	27.0	17.2
Yüksek öğretim	35.4	25.2

Kaynak: TÜİK İşgücü İstatistikleri

Tablo Ek. 6.1. İşgücüne katılım, istihdam fırsatları, istihdamda eşit fırsatlar ve muamele-2016

	İşgücüne katılım, istihdam fırsatları, istihdamda eşit fırsatlar ve muamele-2016	Kadın (Bin)	Erkek (Bin)	Cinsiyet Açığı *	Kadın %	Erkek %
1	İstihdam Fırsatları (TÜİK İşgücü İstatistikleri)					
1.1	İşgücü ve işgücüne katılım oranı	9.637	20.889	46	32.5	72.0
1.2	İşgücü dışında kalanlar ve işgücü dışında kalma oranı	20.052	8.133	246	67.5	28.0
1.3	İşgücü dışında kalma nedenleri					
	- iş aramayıp çalışmaya hazır olan	1.177	584	201	5.9	7.2
	-ev işleriyle meşgul	11.098	-		55.3	-
	-eğitim ve öğretime devam ediyor	2.320	2.220	104	11.6	27.3
	-emekli	958	3.201	30	4.8	39.4
2	İstihdam ve istihdam oranı (TÜİK İşgücü İstatistikleri)	8.312	18.893	44	28.0	65.1
2.1	Eksik istihdam ve istihdam içindeki payı	260	762	34	3.1	3.6
2.2	Ne eğitimde ne istihdamda genç nüfus (15-24 yaş)	1.970	868	227	33.5	14.6
2.3	İşteki durum ve istihdam içindeki payı					
	-ücretli, yevmiyeli	5.276	13.101	40	63.5	69.3
	-kendi hesabına çalışan	734	3.801	19	8.8	20.1
	-ücretsiz aile işçisi	2.190	864	253	26.3	4.6
	-işveren	112	1.127	1	1.3	6.0

3	Kayıtdışı istihdam sayısı ve kayıtdışı istihdam oranı	3.679	5.432	68	44.3	28.8
3.1	-tarımda kayıtdışı istihdam ve kayıtdışı istihdam oranı	2.247	2.108	1	94.3	72.2
3.2	-tarım dışında kayıtdışı istihdam ve kayıtdışı istihdam oranı	1.432	3.324	43	24.2	20.8
4	Yarı zamanlı çalışanlar	1.221	1.585	130	5.7	4.4
5	Geçici istihdam	628	1.808	35	2.8	7.4
6	Ekonomik sektörlere göre istihdam ve istihdam içindeki payı					
	-tarım	2.384	2.920	81	28.7	15.5
	-sanayi	1.239	4.057	30	14.9	21.5
	-inşaat	83	1.904	4	1.0	10.1
	-hizmetler	4.606	10.012	46	55.4	53.0
7	İstihdamda eşit fırsatlar ve muamele					
7.1	Mesleklere göre ayrışma/mesleklerin istihdam içindeki payı					
	-yöneticiler	212	1.190	18	2.5	6.3
	-profesyonel meslek mensupları	1.279	1.507	85	15.4	8.3

	-teknisyenler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	403	1.128	36	4.8	6.0
	-büro ve müşteri hizmetlerinde çalışanlar	845	1.100	77	10.2	5.8
	-hizmet ve satış elemanları	1.606	3.524	46	19.3	18.6
	-nitelikli tarım vb. işlerde çalışanlar	1.540	2.504	62	18.5	13.2
	-sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	444	3.244	14	5.3	17.2
	-tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	268	2.251	12	3.2	11.9
	-nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	1.715	2.444	70	20.6	12.9
7.2	Kendi adına emeklilik hakkından yararlanan yaşlı nüfus ve işgücü dışında kalanlara oranı	958	3.201	30	4.8	39.3
8	Cinsiyet ve eğitim durumuna göre yıllık ortalama iş geliri (TL) (TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması)					
	-okur-yazar olmayanlar	20.645	26.438	75.9		
	-bir okul bitirmeyenler	9.289	12.338	56.0		
	-lise altı eğitimliler	8.509	15.183	56.6		
	-lise ve dengi okul mezunları	11.345	20.032	63.2		
	-yükseköğretim mezunları	17.107	27.073	75.3		
9	Cinsiyete göre sosyal güvenlik kapsamında çalışma oranı (SGK İstatistikleri)					
	4-1/a zorunlu sigortalı	3.825	9.950	38		
	4-1/b zorunlu sigortalı (bağımsız çalışan)	445	1.524	29		
	4-1/b zorunlu sigortalı (tarımsal faaliyet)	126	592	21		
	4-1/c zorunlu sigortalı	1.092	1.891	58		
	Toplam zorunlu sigortalı	4.948	13.957	35		
10	Çalışanların temsili (ÇSGB istatistikleri)					
	-İşçi sendika üye sayısı ve üyelik oranı**	234	1.130		7.1	12.1
	-Memur sendika üye sayısı ve üyelik oranı**	651	1.028		27.6	43.7

*Cinsiyet açığı her 100 erkeğe karşılık kadın sayısını gösterir ve kadınla ilişkili sayının erkekle ilişkili sayıya bölünmesiyle bulunur. Gelirde cinsiyet açığı kadının gelirinin erkeğin gelirine olan oranını gösterir.

Tablo Ek. 6.2. İşsizlik -2016

	İşsizlik -2016	Kadın (Bin)	Erkek (Bin)	Cinsiyet Açığı *	Kadın %	Erkek %
1	İşsizler ve işsizlik oranı (TÜİK İşgücü İstatistikleri)	1.324	2.006	66	13.7	9.6
1.1	15-24 yaş arası işsizlik oranı					
1.2	Tarım dışı işsizler ve işsizlik oranı	1.007	1.759	57	18.1	10.9
1.3	Genişletilmiş tanıma göre işsizler ve işsizlik oranı	2.501	2.590	96	30.1	13.7
1.4	1 yıl ve daha fazla işsizler ve işsizlik oranı	339	347	98	25.6	17.3
2	İşsizler ve Mesleki Eğitim (İŞKUR Kayıtları)					
2.1	Kayıtlı işsizler	1.135	1.237	92		
2.2	İşe yerleştirilenler ve işsizler içindeki oranı	247	542	46	21.8	43.8
2.3	Mesleki eğitime katılanlar	78	41	200	65.5	34.5
2.4	Girişimcilik eğitime katılanlar	28	35	80	44.4	55.6
2.5	İşbaşı eğitime katılanlar	107	131	82	45.0	55.0

Tablo Ek. 6.3. İş-yaşam Dengesi-I

	İş-yaşam dengesi	Kadın	Erkek	Cinsiyet Açığı *
1	İşgücü piyasasında ortalama haftalık çalışma süreleri (TÜİK İşgücü İstatistikleri) (cinsiyete göre)			
1.1	-çalışanların günlük istihdam süreleri (TÜİK ZKA)	04:32	06:25	- 01:53
1.2	-çalışanların günlük ödenmeyen çalışma süreleri (TÜİK ZKA)	03:31	00:46	02:45
1.3	-çalışmayanların günlük ödenmeyen çalışma süreleri (TÜİK ZKA)	04:59	01:07	03:52
1.4	-ödenen çalışma/toplam çalışma (çalışan ve çalışmayan toplam)	%22	%83	-

*Cinsiyet açığı kadınların faaliyete ayırdığı ortalama süreden erkeklerin ortalama süresi çıkarılarak hesaplanmıştır. Kaynak: 2014-2015 TÜİK Zaman Kullanım Anketi

Tablo Ek. 6.4. İş-yaşam Dengesi-II

	İş-yaşam dengesi	Yararlanma oranı	AB ülkeleri ortalaması	OECD ortalaması
2	Çocukların eğitim hizmetleri veya kurumsal bakım hizmetlerinden yararlanma oranı			
2.1	-3-6 yaş arası okullaşma oranları (MEB)			
	3 yaş	%12.5	%80	%70
	4 yaş	%36.1	%90	%87
	5 yaş	%70.4	%95	%95
	6 yaş		%97	%98
2.2	-3 yaş altı bakım hizmetlerinden yararlanma*	Veri yok	%32	%39

*2 yaş çocukların erken çocukluk ve okul öncesi eğitimden yararlanma oranı

Kaynak: AB ve OECD ortalamaları için OECD 2017 Eğitim Raporu <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=79405>, (erişim tarihi: 27.10.2017)

Türkiye’de kadınların işgücüne katılımları, 19. Yüzyılda savaş döneminde ortaya çıkmıştır. Kadınların kamu hizmetlerine katılımları ise ilk olarak eğitim ve sağlık hizmetlerinde olmuştur. Kadın ebe ve hemşirelerin yetiştirilmesine 1842 yılında başlanmış, I. Dünya Savaşı yıllarında kadınların memuriyet, hastane ve orduda görev almaları hız kazanmıştır.

Çalışma Yaşamında
KADIN SAĞLIĞINI ayıricalıklı yapan onun üreme sağlığı
bağlamındaki yükü ve özelliğidir

üreme sağlığı sorunları

BİR ÖRNEK: TARIM ÇALIŞANLARINDA ÜREME SAĞLIĞI SORUNLARI

- Tarım işçiliği dünyada en yaygın istihdam alanıdır
- Aileleri ile birlikte düşünüldüğünde **Türkiye'de nüfusun önemli bir bölümü istihdam edilenlerin % 25.4'ü tarım işçiliği ile ilgilidir**

ÜREME SAĞLIĞI İLE İLGİLİ SORUNLAR

Yaşananlar

- ⦿ Uzun süre ayakta kalma, eğilip kalkma, yük taşıma
- ⦿ aşırı yorgunluk,
- ⦿ dehidratasyon,
- ⦿ kötü beslenme,
- ⦿ pestisit ve kimyasal maruziyeti

Sonuçlar

- Infertilite
- Kendiliğinden düşük,
- Ölü Doğum,
- Prematur doğum,
- Fetal malformasyon
- IUGG
- DDA
- Postnatal gelişme sorunları

Hizmete ulaşmada güçlükler

ÜREME SAĞLIĞI İLE İLGİLİ SORUNLAR

Bu grupta:

- Düşük sosyoekonomik düzey,
- Sık rastlanılan genç anne yaşı,
- hiç DÖB alınmaması/
geç ya da yetersiz
alınması, sağlıklı
doğum hem anne
hem de bebek için
sağlık risklerini artırmaktadır

- Göçebe tarım işçilerinde bebek ölümü normal popülasyondan daha yüksek, kimi ülkelerde yaklaşık 2 katıdır .
- Amerika'da yapılan bir çalışmada tarım işçisi kadınların %24.2 'sinin en az bir kendiliğinden düşük veya ölü doğum yaptığı;
- İspanya'da yapılan bir araştırmada tarım işçilerinde düşük doğum ağırlıklı bebek prevalansının %6.2 ile diğer iş gruplarına göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir .
- Tarım çalışanlarında Üreme organları malignansileri de genel popülasyondan daha sık görüldüğü bildirilmiştir

Temel saptamalar;

- Hem kadınlar, hem erkekler işyerinde sağlık sonuçları ciddi olan **risklerle** karşılaşabilmektedirler.
- Çalışan kadının 3'e katlanan bir yükü vardır
 - Üreme ile ilgili (3 misli fazla)
 - Ev işleri ile ilgili
 - İşteki iş yükü
- Çalışan kadınların iş bağlantılı **üreme fonksiyonları ile ilgili riskleri** söz konusudur (düşük,ölü doğum, malignensi vb)
- Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının **boyutu daima kadın için daha fazladır, gözardı edilir**
- Çalışan kadınların risklerinin saptanması ile ilgili **araştırmalarda boşluk** bulunmaktadır.

Temel saptamalar;

- **Toplumun ve karar vericilerin zihniyeti**
 - Kadına bakış açısı
 - Kadını birey olarak görmeme
- **Eşitliği geliştirici önlemlerin gözardı edilmesi:**
 - “Toplumsal cinsiyet etki değerlendirmesi”
- **Risk önlemede; toplumsal cinsiyete duyarlı bir bakış açısının olmaması.**
- Yasaların tam olarak toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olmaması
- Uygulama sonuçlarının gender spesifik **göstergelerle izlenmemesi**

Temel saptamalar;

- ✓ Ücretli çalışma kadın sağlığını olumlu ve olumsuz yönde etkileyebilmektedir.
- ✓ Kadınlar bir yandan çalışma yaşamında sağlığa zararlı risk faktörleriyle karşılaşmakta,
- ✓ Diğer taraftan ücretli çalışma, kadının statüsünü ve sağlığını olumlu yönde etkilemektedir.
- ✓ Ancak toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle istihdam alanları ve ücretler yönünden ayrımcılığa uğramakta, ekonomik kaynaklara ve güce ulaşımı engellenmektedir.

Temel saptamalar;

- ✓ Öte yandan biyolojik farklılıklar kadınların iş ortamındaki risklere yanıtlarını da etkilemektedir.
- ✓ Kadınların daha çok çalıştığı kayıt dışı sektörlerde koruyucu, önleyici ve tedavi edici hizmetlerin yetersizliği, iş kazaları ve meslek hastalıklarını artırmaktadır.

ÖNERİLER:

- ✓ Kadın nüfusu dünya nüfusunun yarısı,
- ✓ Statü ve Sağlık arasındaki sıkı bir ilişkinin olması, statüsü genel olarak daha düşük olan KADIN cinsiyetini daha olumsuz etkilemektedir
- ✓ Toplumlarda, ülkelerde, dünyada insan haklarının, demokrasinin yerleşmesi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması kadın haklarının tam olarak ve eşit kullanımı sağlanmadan gerçekleşemez.
- ✓ “Toplumsal cinsiyet eşitliği ülkenin tüm ana plan ve politikalarına yerleştirilmeli- anaakımlaştırılmalıdır» (**gender mainstreaming**)
- ✓ **Sonuçlar Toplumsal cinsiyete duyarlı göstergelerle izlenmelidir.**

- Çalışan kadının sorunlarının/ risklerinin **toplumsal cinsiyete duyarlı** bir bakışla ele alınması
- Çalışma yaşamında **cinsiyete duyarlı bakış açısı ile veri toplanması ve araştırmaların** yapılması
- Kadınların iş sağlığı ve iş güvenliği açısından özel risklerinin göz önüne alınarak
 - **Çocuk bakım izinlerinin** hiçbir hak kaybı ya da part-time çalışma dayatması olmaksızın uygulanması
 - Çocuk bakımında erkekler için de eşit hak ve sorumlulukların düzenlenmesi,
- **Kadın/erkek olmasına bakılmaksızın en az 50 işçi çalıştıran kamu/özel tüm işyerlerinde ücretsiz, nitelikli (vardiya koşulları dikkate alınarak gerektiğinde 24 saat çalışan) kreş ve bakımevleri açılmasının zorunlu olması**

Kadının annelikle ilgili izin sürelerinde dikkatli olmak gerekir!

- Anne ve bebek için gerekli minimum süreyi içermeli, ancak kadının iş bulmasını olumsuz etkileyecek uzunlukta olmamalı
- Kadının ve bebeğin sağlığı desteklenmeli, sosyal olanaklar (**kreş, ana okulu**, çocuk bakımı için **eş izni** vb.) yaygınlaştırılmalı

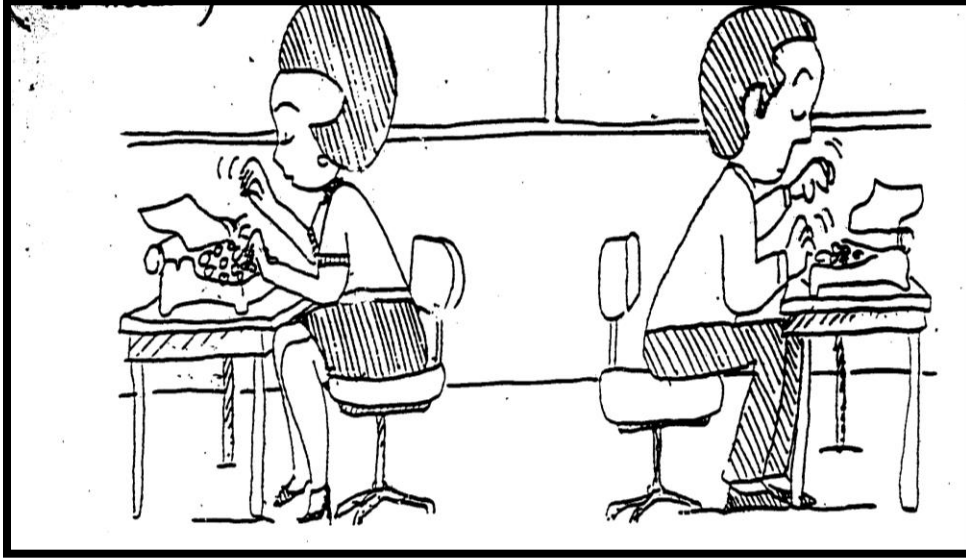
DİKKATLİ OLUNMASI GEREKİR

- Esnek çalışma;
 - ***“Kadınların kendilerinin esnek çalışmak istedikleri”*** yönündeki iddialar,
 - Çocuğuna uzun bir dönem, evde, kendi başına bakmak isteyen ***“iyi anne”*** kurgusuna dayandırılarak sık sık gündeme getirilmektedir.
 - Kadınların anne olduklarında yaşamın diğer alanlarından çekilmelerini doğallaştıran ve ***“annelik görevleri”ni eksiksiz yerine getirme***lerini bekleyen bu kurgu yerine,
 - **Anneliğin bireysel bir seçim olarak yaşanmasını sağlayacak gerçek alternatiflerin yaratılması gerekmektedir.**

- İşyerlerinde çalışma düzeni kadın/erkelerin çocuklarına bakma yükümlülüğüne uygun şekilde düzenlenmeli
- “Aile sorumlulukları”, “Çocuk bakımı yükümlükleri” gibi bahanelerle kadınlara esnek çalışmayı dayatmak yerine,
Tam zamanlı ve tam güvenceli istihdam olanakları sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalı !

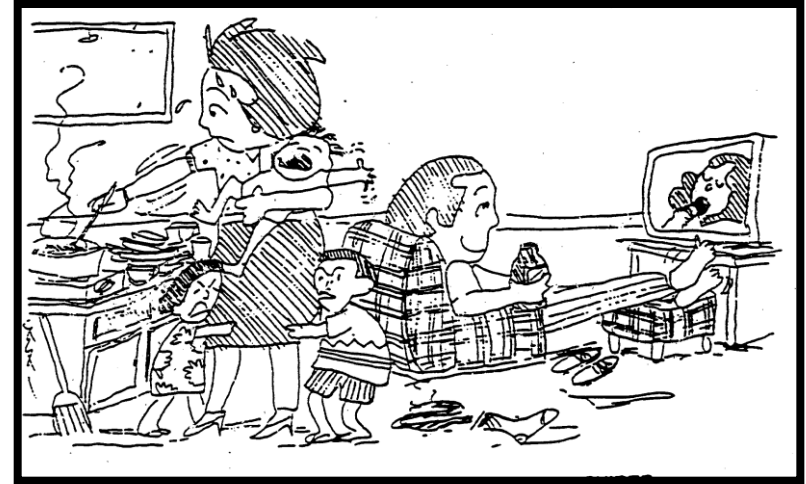
- ✓ İşyerlerinde **çalışma düzeni** kadın/erkelerin çocuklarına eşit bakma yükümlülüğüne uygun şekilde düzenlenmeli
- ✓ Çalışan kadına, “*Aile sorumlulukları*”, “*Çocuk bakımı yükümlükleri*” gibi gerekçeler öne sürülmeden – Kadının bağımsız bir birey olduğu unutulmadan ;

Yapılan Eşitlikçi yasaların uygulanması sağlanmalı ve Sonuçlar göstergelerle izlenmelidir

GÜNDÜZ
İŞ YERİNDE
AYNI İŞİ YAPARKEN;

AKŞAM
EVDE !??.

Esas olan Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlayarak
Bu Eşitsizliği Düzeltmek olmalıdır
«ZİHNİYET DÖNÜŞÜMÜ – DEĞİŞİMİ» ????

TEŞEKKÜR EDERİM

SORU
VE
KATKILARINIZ ?

Eşitsizliklere farklı
Örnekler;
Yakılan ebeler – Cadı
Avı; erkek jinekologlar
Vb.....

Eğitim alanında hak mücadelesi örneği (Dünyadan bir örnek)

“Margaret Ann Bulkley” Dr James Barry

- 18.YY'da Kızlar tıp fakültesine hala alınmamaktadır
- 15 yaşında Tıp fakültesine erkek kıyafetleri giyerek ve James Barry adı ile kayıt olur,
- 1.50 cm boyu, sakalı, bıyığı olmaması ile dikkatleri çeker, alay konusu olur.....yılmaz ve **20 yaşında mezun olur**
- Sonra Londra'da cerrah olarak çalışır ; Bir yıl sonra orduya girer ve 45 yıl başarılı bir cerrah olarak orduda çalışır.
- 1865 yılında 71y. dizanteri nedeni ile öldü
- Ölümünden sonra temizlikçi kadın , Barry'nin
- kadın olduğunu fark eder. Ordu bu bilgiyi 100 yıl için mühürler – saklar.
- Ancak 1950'li yıllarda tarihçi Isobel Rae bu bilgiye ulaşır ve yayınlar

(1789-1865)

İlk kadın hekim

Eğitim alanında hak mücadelesi örneği (Türkiye)

- 1827: Türkiye’de (Osmanlı dönemi) Tıp Mektebi (Tıbbiye-i Şahane) açılır
- kız öğrenciler alınmaz.....Kadınların hekimlik tartışması, 1890’lı yıllarda hız kazanır. Şûrâ-yı Devlet konuyu inceler ve 1898’de **“kadınların hekimlik yapamayacaklarına” karar verir. Bu arada yabancı kadınların, hekimlik yapma hakları vardır.**
- Dr. Besim Ömer Akalın 1911’de 6 aylık “gönüllü hastabakıcı kursunu” eski tıbbiye binasında açar ancak Tıp Fakültesi kız öğrenci hala almamaktadır !!
- **Osmanlı - K/E eşitsizliğini kurumsallaştırmış**

Sihhiye genel müdürü Dr. Adnan Adıvar
(Cumhuriyet döneminin ilk Sağlık Bakanı)
Kadınların tıp eğitimi alması için Sadarete
başvurur.

Eylül 1917

“Kadınların hekimlik yapmasında bir sakınca yoktur” kararı, Sihhiye Meclis-i Umumisi

**1920, Arnavut köy Amerikan Kız Koleji
bünyesinde tıp fakültesi açılır**

1921 Dr. Safiye Ali Almanya'da tıp eğitimini tamamlar.

İlk kadın hekim unvanını alır.

1921, kadınların hekim olmaması için büyük kampanyalar yürütülür. Muhaliflere rağmen Dr. Akalın bir kaç kız öğrenciyi kayıt ettirir. Ancak Tıp Fak Dekanı Dr.Akil Muhtar Özden bu kayıtları engeller

Cumhuriyet'e kadar hiçbir müslüman kadın Türkiye'de Tıp eğitimi alamamış ve hekimlik yapamamıştır.

**CUMHURİYET- ATATÜRK
Kadın Erkek Eşitliğini
Kurumsallaştırmıştır**

